

LIBURUAK

AZKUE JAUNAREN ITZTEGIA

Ni ez naiz zein, bear dan bezela Resurrekzion Azkue jaunak argitaratzen dun euskerazko itztegiaren gañean mintzatzeko. Azkue jaunaren lana da jakintsu baten lana, eta ni ez naiz biotz biotzetik gure itzkuntza maite dun euskaldun bat baizik. Baña nai dizkiotzat liburu eder orri errenkada batzuek donkitu, zergati chit guchi zabaldu duten albistarietan gure itzlibatzaileak itztegi onen agerkera, eta gauzak ondo egin dezazkenak egiten ez dituztenian, beartuta gaudelako besteak aldegun piska egitea.

Gure erriti kanpora eta euskera ez dan itzkuntz batian sortua izan balitz itztegi au, irakurgaitukozuten ugari egun askotan Euskal errian argitaratzen diran paper moldizkiratu guztiak; baña nola echian jaio dan, nola erbestietati ez diguten itz puztuakin agorkera onen albista ezagutu azi, nola Euskaldun batek, amarengate egin bear dana egiteak ematendun poza baña beste saririk echoingabe, egindun lana dan ez digute ezer esan paper oiek, guri aurreramaren bidea erakusteko agertzendirala esatenduten paper oiek. ¿Zer ajola dio gizon batek bere soseguzko bizitzia utzi dezala orrelako alfer lan bateagatik? ¿Zer ajola dio gizon bat ibilli dedilla amabost urtian toki batetik bestera euskal itzak biltzen gure itzkuntza galdu ez dedin? ¿Zer ajola zaite oieri itz oiek guztiak galduta ere? Obe, askoz obe oientzat zegatik orduan orain bañ-

egi geiagorekin esangoluteke pozaz beterik Euskera joan zala, ez dala mintzatzen, Euskeraz ezin itzkribatu-litekela. Baña Azkue bezelako gizon asko balira gure artean isildu bearko luteke gure errira gaizki esatera etortzendiran arrotz jendi oiek.

*
* * *

Bost zatitan argitaratukodu Azkue jaunak bere lana: lenengo biak asi eta osatzendute euskal-gaztelu-frantzesar itztegia; irugarrena betekodu gaztelu-euskal-frantzesar itztegiarekin; laugarrenak frantzes-eus-Id-gaztelutar itztegia eramangodu, eta bost garren zatian egingo dizkigu egilleak, euskera ongi, bear dan bezela, ikasi eta irakurgaitzeko oarkera asko.

Oraindano argitaratuditu aurrengo bi zatiak, eta gure mendera irichidiranian arrituta gelditugera Azkue-k egindun lanakin. Bi zati oietan arkitzendira Euskal errian amabost urte abetan bilduditun itz guztiak; dira, guchi gora bera irurogei milla, eta oiek esatendigute ondo gure itzkuntzaren aberastasuna, erarengati baño geiago, bildu gabe gelditu diranagatik, zergati, Azkue-k esatendun bezela, utziko zitun bildu gabe, bildu alizan ditun ainbe itz, gizon batek bakarrik guchi geiago egin dezakelako berak egindun baño. Eun da berrogei eta amabi gizon daude Españiko itztegia berritzeko, eta ala ere utsune asko ikusten dira; ¿nola bada Azkue-k bakarrik egin zeraken ondo bukatutako Ian bat Gaztelu tarra baño zallagoa eta era charragokoa dan itzkuntz baten gañean?

Lenengo zatiaren itz-aurrean esaten digu egilleak arritu ditun neketasunak: batzuek, orrelako liburu bat faltarik gabe egiteko gizon bat gauza guchi dalatik sortuak, eta beste batzuek, Euskaldunak gure itzkuntz maitea utzita daukagun mesprezioti jaiok. Zailtasun abek egingabetzeko, Azkue jaunak batutzen zitun igandero Bilbon Euskal-Napar langille asko, juaten zan agure eta gaisoak bildutzen dituzten echietara, igarotzenzitun ordu asko Donostiako arrantzaliek, eta orre'a, beti bere itztegian pensatzen, beñere gure Euskerarentzat zerbait zan ergairik galdugabe, eta arritu azitzendun Ian izugarrizkoakin, bukatu zun argitaratzen ari dan lantegia.

Azkue jaunak ez ditu erriaren aboan dabitzan itzak besterik bildu, eta gure iritzian chit ederki egin du. Egia da egunero gauza berriak sortzen dirala eta beste itzkuntzetan izenak jarririk gu atzera gelditzen-gerala; baño ez da ardura: batzuek erriak bere ez jaiotako jakintzarekin

izendatzen ditugu, eta bestiari bear bezela izena jarritzeko ez da gizon baten borondate ona naikua.

Gauz'an kontuan arturik, laister izangodegu Euskal-errian itz berriak bear bezela jarritzeko Bilguma bat ¡Ez aldira lan ori bere gañean artu duten jaunak atzeratuko! Orduan, anchiñako itz zarrak batuta eta gauza berriak egoki izendatuta ikusten ditugunean, egingodegu alegiña Euskera orain dagon esi estuti kanpora atera eta beste itzkuntzen aldamenean jartzeko. Orduan ¡ez alda faltako zeñek jakintzaren argia liburuetan euskeraz zabaldu!

Gure arerio gugor batek, Unamuno jaunak olagaratu du asko Azkue jaunaren Itztegia. ¿Ez du olagara orrek esaten guk esan aldeikegun baño askoz geiago? Ikusi du jaun orrek gure itzkuntza ez dala, berak ustezun bezela, lau itz erdaldunen nasiera bat, baizik itzkun chukuna, garbia eta dizdizaria. Eta kontu piska bat geiago egiten baldin badiogu gaurtik aurrera, denbora guchi barru ez degu gure espingarda zarrekin, Unamunoren Mausser bikañaren bildurrik izango.

Eta bukatzeko. Azkue jaunak egindu alegiña Euskaldunen eskuetan liburu bear zan bat jarritzeko. Euskaldun ona danaren echian ez du liburu onek falta bear. Ni chit poztu nau Azkue jaunak. Nai nun Euskera, gure itzkuntza, ikasi beste itzkuntzaren nasierarik gabe, eta ez nekin nun ikasi. Orain badakit. Eta Euskaldun onak bezela Azkue jaunaren lana nai badezute bukatu, egin zaiozute nik emendi egiteu diotan agintza au: Bere itztegia buruz ikastea.

MUJIKA-KO GREGORIO.

Madrid-tik.

